

METEOORSTENEN BOVEN HET UTRECHTSE

De knecht van boer Jan Teunisse Bosch te Blauwkapel moet wel vreemd opgekeken of liever opgehoord hebben toen hij op 2 juni 1843, 's avonds bij het wegbrengen van de paarden naar het land, drie of vier geweldige slagen of ontploffingen, kort na elkander, hoorde. Ze leken het meest op kanonschoten. Daarop volgde een zonderling gedruis, dat aan verwijderde militaire muziek deed denken en weldra in een fluitend of huilend geluid overging, alsof een zwaar lichaam met grote snelheid van west naar oost door de lucht schoot. Ook in Utrecht, in Soest, Breukelen, Harmelen en Driebergen heeft men de ontploffingen gehoord en, minder hevig, zelfs in Leiden en omstreken. Rondkijkend zag de knecht daarna een zwaar voorwerp met zo'n kracht op de naburige wei terecht komen dat de aarde er hoog van in de lucht spatte. Een kanonskogel van de artillerie in Utrecht, dacht hij, en liep er heen om hem op te halen. Maar er moest een spa aan te pas komen om het ding, dat tot drie voet door de klei tot op de daaronder liggende zandlaag heengedrongen was, naar boven te kunnen brengen.

Zo ongeveer — een beetje plechtstatiger — beschreef dr. E. M. Beima, conservator van 's Rijks Museum van Natuurlijke Historie te Leiden in 1867 het natuurkundig verschijnsel dat in 1843 bij Utrecht aan zijn einde kwam.¹⁾

„De steen”, zo gaat hij verder, „welke zich thans in het Museum van Teyler's stichting te Haarlem bevindt, bestaat even als meest alle luchtstenen (wat een aardig woord!) uit een grijsachtige massa met een dofzwarte korst overtrokken. Hij heeft een onregelmatige gedaante, eenigszins naar eene afgeknotte piramide met afgeronde ribben gelijkende, waarvan de zijvlakken vele onevenheden en komvormig uitgeholde indrukken vertoonen”. De lengte was 25 ned. duim, de omtrek in het midden van de lengte 45 duim, het gewicht 7 ned. ponden. Scheikundige samenstelling: nikkel-, zwavel- en chroomijzer, albiet en augiet. — Terzelfder tijd viel een steen van 5½ pond bij de stad Utrecht, even buiten de Weerd.

Bij raadpleging van de Utrechtse Provinciale en Stadscourant van 5 juni 1843 blijkt dat dr. Beima zijn verhaal vrijwel letterlijk daaraan ontleend heeft. Het bericht over de steen buiten de Weerd gevallen is afkomstig uit de courant van 7 juni, die de plaats nader bepaalt als „achter het Lovchoutje (lees: Loevenhoutje) nabij den Gageldijk”. Nu was het de landman (alweer zo'n aardig, in onbruik geraakt woord) Johannes Verwey, die de steen op zijn land zag vallen en meenam. De meteoriet, inmiddels — courant van 9 juni — gereduceerd tot 2¾ pond, was uiterlijk gelijk aan die bij Blauwkapel was neergekomen. Waarschijnlijk zijn beide stenen brokstukken van een groter geheel, dat in de lucht on-

¹⁾ E. M. Beima, De aarde vóór de zondvloed. Geschiedenis der voorwereld. Bewerkt naar het fransch en duitsch van L. Figuier en O. Fraas. Rotterdam en Leiden 1867, blz. 29 (hoofdstuk: Meteor- of luchtstenen).

der geweldig gekraak uiteengebarsten is. Er zullen dus nog wel meer fragmenten gevallen zijn. C. van der Schroeff, pannbakker buiten de Weerd, kocht de bij de Gageldijk gevallen steen van den vinder en schonk hem aan het Museum der Universiteit.

Prof. R. van Rees, hoogleraar in de natuurkunde in Utrecht (geb. 1797, overl. 1875) was zeer in het geval geïnteresseerd en heeft kort na de beschreven gebeurtenissen in de Letterbode een uitvoerig relaas daarover gepubliceerd, aangevuld met gegevens over oudere meteorieten in Nederland en daarbuiten. De grootste meteorsteen, waarvan hij melding gemaakt vond, viel in 1492 bij Ensheim in de Opper-Elzas: 270 pond.

In een tijd dat de mens de maan attaqueert maakt een recent bericht over een asteroïde (Icarus), die in juni 1968 op 6,8 millioen kilometer afstand langs, maar bij een kleine, wegens de aantrekkingskracht van de aarde mogelijke afwijking van haar baan misschien tégen de aarde zal vliegen, nauwelijks enige indruk, zeker niet als enkele dagen later geleerden de mogelijkheid tot het denkbaarste minimum terugbrengen. Maar in 1843 hebben de meteorstenen op Blauwkapel en bij de Gageldijk de omwoners toch wel iets „gedaan”, zo bijna op je huis, zo bijna op je hoofd. Misschien ontwaakte nog iets van een atavistisch ontzag voor die vreemde dingen, die stenen uit de hemel.

v. C.

KLEINE MEDEDELINGEN

DE TWAALF APOSTELN IN BUNNIK

Merkwaardige naam voor een complex van twaalf kleine huisjes in Bunnik aan de spoorlijn Utrecht—Arnhem, daterend van 1704, vroeger eigendom van de Diaconie der Herv. Kerk! De Tijd van 29 aug. l.l. meldt er over, dat ze worden afgebroken en dat de grond verkocht is aan de kweker F. J. Walraven.

Ook „De acht zaligheden” en „De vier evangelisten” zijn tot verdwijnen gedoemd. Het motief is, dat deze huizengroepjes niet meer aan de tegenwoordige eisen van bewoonbaarheid voldoen.

Andere voorbeelden van bijbelse of kerkelijke humor zijn eveneens de namen van twee, uit de 17de eeuw daterende boerderijen: „t Hemeltje” en „Het vagevuur”. Ze hebben vermoedelijk met de goede en minder goede grond waarop de boerderijen staan, te maken. In het nabij gelegen Werkhoven kent men de boerderij „Opperbest”. Grappig is, dat tegenwoordig op de muur van „Het vagevuur” een bordje „Brandmelding” is bevestigd.

Benamingen als bovengenoemde komen ook elders voor. In Maastricht bestaat de stichting „R.K. Oud Mannenhuis De Twaalf Apostelen”, die de haar in 1611 vermaakte Apostelhoeve nu gaat restaureren. In Noord-Brabant heette een groep gehuchten „De acht zaligheden”. En de stichter van de Sionskameren in Utrecht (15de eeuw) bepaalde, dat de 15 kameren van dit hofje de namen moesten dragen van de Triniteit, Jesus, Maria en de Twaalf Apostelen, „ende selt elck voor zijn deur gescreven staen”.